

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 26.10.2021
COM(2021) 960 final

**ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

**Urychlení evropských klimatických opatření v zájmu zelené, spravedlivé a prosperující
budoucnosti**

Zpráva o pokroku EU při provádění klimatických opatření za rok 2021

{COM(2021) 950 final} - {SWD(2021) 298 final}

„Toto desetiletí je rozhodujícím okamžikem v boji proti klimatické krizi a krizi v oblasti biologické rozmanitosti. Devět z deseti Evropanů souhlasí s tím, že by měla být přijata opatření ke snížení emisí a k tomu, aby Evropská unie dosáhla do roku 2050 klimatické neutrality. EU stanovila ambiciózní cíle a návrhy Komise ukazují, jak jich dosáhnout. K zajištění zelené a zdravé budoucnosti pro všechny bude nezbytné vynaložit značné úsilí v každém odvětví a v každém členském státě. Transformace Evropy bude spravedlivá, ekologická a konkurenceschopná.“

Frans Timmermans, výkonný místopředseda pro Zelenou dohodu pro Evropu

1. PLNĚNÍ MEZINÁRODNÍCH ZÁVAZKŮ EU

EU překročila svůj cíl snížení emisí skleníkových plynů pro rok 2020, přičemž v roce 2020 byl zaznamenán rekordní propad emisí v důsledku pandemie COVID-19.

V roce 2020 se domácí emise skleníkových plynů včetně mezinárodní letecké dopravy¹ v EU-27 snížily o 31 %² oproti hodnotám z roku 1990 a **dosáhly nejnižší úrovně za 30 let**. Jsou-li zahrnuty emise a jejich pohlcení v odvětví využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví (LULUCF), plyne z toho čisté snížení emisí o 34 %³. **EU tedy výrazně překročila svůj cíl podle Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu (UNFCCC)**, jímž je snížení emisí skleníkových plynů do roku 2020 o 20 % oproti roku 1990⁴. Díky nepřetržitému úsilí o dekarbonizaci vyvinutému v posledním desetiletí byl tento cíl překročen již před propuknutím pandemie COVID-19. Od zavedení systému EU pro obchodování s emisemi (EU ETS) v roce 2005 se emise v odvětvích, na něž se tento systém vztahuje (výroba elektřiny, velká část průmyslové výroby a lety v Evropském hospodářském prostoru (EHP)), snížily zhruba o 43 %. To k dosažení celkového cíle EU pro rok 2020 významně přispělo. V odvětvích, na něž se systém obchodování s emisemi nevztahuje (jako je průmysl nespádající do systému ETS, doprava, stavebnictví, zemědělství a odpadové hospodářství), byly emise o 16 % nižší než v roce 2005, tj. cíl v oblasti sdílení úsilí pro rok 2020 (–10 %) byl rovněž překročen. Podle předběžně simulovaných účtů v rámci Kjótského protokolu se započtené roční čisté kredity z LULUCF v období 2013 až 2019 snížily.

Od roku 1990 **vzrostl kombinovaný HDP EU o více než 50 %**, přičemž v roce 2020 intenzita emisí skleníkových plynů v hospodářství, definovaná jako poměr emisí a HDP⁵, klesla na 271 g ekvivalentu CO₂/EUR₂₀₁₅, což je méně než polovina úrovně z roku 1990. Z toho vyplývá, že dekarbonizace a hospodářský růst mohou jít ruku v ruce, jak je uvedeno v nové strategii EU pro růst – Zelené dohodě pro Evropu⁶.

Ve srovnání s rokem 2019 emise skleníkových plynů v roce 2020 klesly o téměř 10 %, což představuje **bezprecedentní dočasný pokles** emisí v důsledku pandemie. Emise ze stacionárních zařízení, na něž se vztahuje systém EU pro obchodování s emisemi (EU ETS), prudce poklesly o 11,4 % a emise skleníkových plynů, na něž se systém ETS nevztahuje, o 5,6 %. Odvětví letecké dopravy zaznamenalo rekordní propad (–63,5 %) emisí z letů v rámci EHP i celosvětově (–54 %) v rámci mezinárodní letecké dopravy⁷. Nedávná studie⁸ však ukazuje, že emise jiných plynů než CO₂ z letecké dopravy představují více než polovinu (66 %) efektivního radiačního působení v tomto odvětví (v roce 2018). Je proto třeba zvážit, jak účinky jiných plynů než CO₂ co nejlépe řešit dál nad rámec již přijatých klimatických opatření tak, aby bylo možné přispět k plnění klimatických cílů EU a Pařížské dohody.

¹ Všechny odlety z letišť EU.

² Přibližná inventura skleníkových plynů EU na základě údajů poskytnutých členskými státy. V případě BG byly údaje doplněny pomocí údajů z protokolu EUTL, Eurostatu, Eurocontrolu, odhadů z roku 2021 a údajů z předešlých let.

³ Údaje z odhadů členských států z roku 2021 byly použity k doplnění údajů o LULUCF v případě DK, EE, HR, HU, LV a SI.

⁴ Kromě cíle v rámci UNFCCC se EU-27 společně s Islandem a Spojeným královstvím povinně zavázala ke snížení emisí ve druhém kontrolním období Kjótského protokolu (2013–2020). Cílem je snížení emisí o 20 %. Podrobnější informace jsou k dispozici v pracovním dokumentu útvarů Komise.

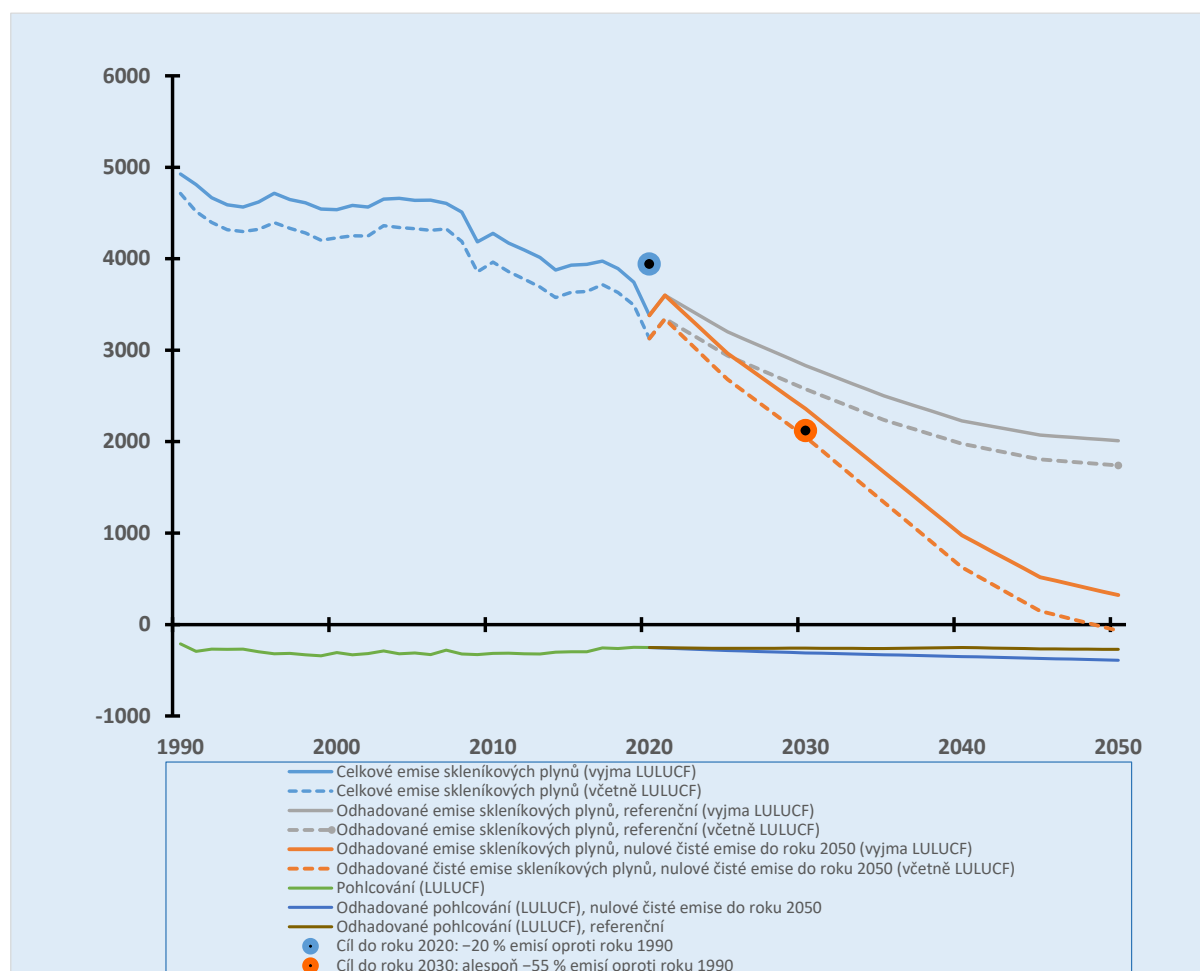
⁵ Poměr je ilustrační a statisticky nepřesný, jelikož HDP (národní účty) a emise (území) mají odlišnou oblast působnosti.

⁶ COM(2019) 640 final.

⁷ ICAO, C-WP/15209, květen 2021.

⁸ SWD (2020) 277 final.

Přestože odvětví námořní dopravy představuje jeden z energeticky nejúčinnějších druhů dopravy, emitovalo v období 2018–2019 přibližně 3–4 % všech emisí CO₂ v EU, přičemž zhruba 60 % vykázaných emisí pochází z plaveb do přístavu nebo z přístavu mimo EHP⁹. V roce 2020 bylo toto odvětví rovněž významně zasaženo pandemií (–15 % emisí CO₂ oproti předchozímu roku)¹⁰. I přes dosavadní úspěchy je velmi důležité připomenout, že nebudou-li stimulační opatření zaměřena na zelenou transformaci, může rychlé hospodářské oživení vést k prudkému a rychlému zvýšení emisí. A v neposlední řadě – vzhledem k bezprecedentním dopadům změny klimatu¹¹ – **musíme jednat rychleji než kdykoli předtím, abychom dokázali zajistit zelenou, spravedlivou a prosperující budoucnost.**

Graf č. 1: Celkové emise skleníkových plynů v EU-27 (včetně mezinárodní letecké dopravy) a jejich pohlcení v období 1990–2020, cíle a modelové projekce emisí a jejich pohlcení v období 2020–2050¹²

⁹ Nařízení (EU) 2015/757.

¹⁰ Předběžné odhady vycházející z údajů THETIS-MRV.

¹¹ IPCC, první část šesté hodnotící zprávy, 2021.

¹² 1) Historické emise skleníkových plynů a jejich pohlcení (1990–2020) jsou založeny na inventuře skleníkových plynů Evropské agentury pro životní prostředí z roku 2021. 2) Předpokládané emise a pohlcení (2021–2050) vycházejí z referenčního scénáře EU pro rok 2020 („reference“; šedé linie) a ze scénáře kombinace politik (oranžové linie) podporujících politické iniciativy v rámci „realizace Zelené dohody pro Evropu“. 3) Emise skleníkových plynů a odhady těchto emisí využívají potenciál globálního oteplování uvedený ve 4. hodnotící zprávě IPCC k převodu jiných emisí než CO₂ na emise ekvivalentu CO₂. 4) Cíl do roku 2030 (evropský právní rámec pro klima) je definován jako: „čisté emise skleníkových plynů, tj. emise po odečtení pohlcených emisí, jsou sníženy v rámci celého hospodářství na území EU alespoň

Významné posílení evropských klimatických opatření

V souladu s Pařížskou dohodou stanovila EU v prosinci 2019 **cíl klimatické neutrality do roku 2050**. EU rovněž přijala Zelenou dohodu pro Evropu jako víceodvětvový plán pro nasměrování k zelené a spravedlivé transformaci, v jehož rámci hrají při zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně v čím dále větší míře zásadní roli digitální technologie. V prosinci 2020 schválila Evropská rada ambicióznější cíl do roku 2030, spočívající ve snížení čistých emisí alespoň o 55 % (dříve to bylo –40 % emisí skleníkových plynů) v návaznosti na zveřejnění **plánu pro dosažení cíle v oblasti klimatu do roku 2030**¹³ vypracovaného Komise, který navrhuje vyváženější cestu směrem ke klimatické neutralitě. Tyto kroky vedly EU a její členské státy k předložení aktualizovaných **vnitrostátně stanovených příspěvků** k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu (UNFCCC) v prosinci 2020. Do října 2021 předložilo EU své **dlouhodobé strategie**¹⁴ 20 členských států¹⁵, ale členské státy jsou vyzývány, aby zvážily aktualizaci, a pokud možno i zvýšení svých ambiciózních cílů.

Přijetím **evropského právního rámce pro klima**¹⁶ a jeho vstupem v platnost v červnu 2021 se cíle pro roky 2030 a 2050 staly v EU právně závaznými. Tento právní rámec rovněž omezuje příspěvek pohlcení uhlíku ke snížení emisí v roce 2030 v zájmu zajištění dostatečného úsilí o zmírnění změny klimatu. Vyzývá odvětví k vypracování plánů pro dosažení cíle klimatické neutrality a zřizuje **Evropský vědecký poradní výbor pro změnu klimatu**.

S cílem zajistit, aby byl politický rámec EU „fit“, tj. připraven na svůj nový cíl v oblasti klimatu do roku 2030, navrhla Komise v červenci 2021 svůj doposud **nejkomplexnější balíček právních předpisů v oblasti klimatu a energetiky**¹⁷. Cílem balíčku je zavést změny postupně a předložit řadu nástrojů na podporu transformace, která je sociálně přijatelná. Pokud jde o emise skleníkových plynů, balíček navrhuje zpřísnění stávajícího systému EU ETS a rozšíření systému stanovování cen uhlíku na odvětví námořní dopravy. Navrhuje rovněž způsoby, jak podpořit využívání udržitelných alternativních paliv v odvětví námořní a letecké dopravy. Dále navrhuje postupně zrušit bezplatné emisní povolenky v odvětví letecké dopravy a podle potřeby zavést celosvětový program kompenzace a snižování emisí oxidu uhličitého v mezinárodním civilním letectví (CORSIA) pro lety mimo EHP. Kromě toho balíček navrhuje samostatný systém obchodování s emisemi pro paliva používaná v odvětví silniční dopravy a stavebnictví, jakož i vyšší cíl snížení emisí CO₂ u nových osobních automobilů a dodávek a rychlejší zavádění infrastruktury pro alternativní paliva. V případě odvětví, na něž se systém EU ETS v současné době nevztahuje (stavebnictví, silniční a vnitrostátní námořní doprava, zemědělství, odpadové hospodářství a malá průmyslová

o 55 % ve srovnání s rokem 1990“. Pro účely srovnání je bod „cíl do roku 2030“ znázorněn na úrovni –55 % čistých emisí skleníkových plynů v roce 1990.

¹³ COM(2020) 562 a SWD(2020) 176 final.

¹⁴ V souladu s článkem 15 nařízení (EU) 2018/1999, podle něhož by členské státy měly předložit své dlouhodobé strategie do ledna 2020.

¹⁵ AT, BE, CS, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IT, LV, LT, NL, PT, SE, SI, SK. Tabulka se souhrnným posouzením je zahrnuta v pracovním dokumentu útvarů Komise. V červenci 2021 předložila Litva aktualizaci své původní dlouhodobé strategie. V září 2021 přijalo Maďarsko svou závěrečnou vnitrostátní dlouhodobou strategii, která potvrzuje cíl dosažení klimatické neutrality do roku 2050. Tato strategie zatím nebyla formálně předložena Komisi. V červenci 2021 přijala lucemburská vláda návrh vnitrostátní dlouhodobé strategie. Před jejím konečným přijetím bude uspořádána veřejná konzultace.

¹⁶ Nařízení (EU) 2021/1119.

¹⁷ COM(2021) 550 final. Podrobnější informace viz pracovní dokument útvarů Komise.

odvětví), balíček posiluje závazné cíle snižování emisí skleníkových plynů pro každý členský stát. Jsou rovněž stanoveny specifické cíle pro zachování a vytváření přirozených propadů uhlíku. Balíček také zahrnuje vyšší cíle pro využívání obnovitelných zdrojů energie a opatření na jejich rychlejší zavádění ve všech odvětvích konečné spotřeby a na podporu integrace energetického systému. Stanoví rovněž vyšší cíle v oblasti energetické účinnosti a požaduje širší opatření v oblasti úspor energie, včetně vyšší míry renovace veřejných budov, navrhuje zdanění zdrojů energie v souladu s klimatickými cíli a předkládá opatření k zamezení úniku uhlíku. V červenci 2021 Komise rovněž přijala novou Lesní strategii EU do roku 2030¹⁸. Tato strategie uznává stěžejní úlohu lesů a celého hodnotového řetězce založeného na lesnictví k dosažení cílů EU v oblasti biologické rozmanitosti, jakož i nový cíl snížení emisí skleníkových plynů a cíl dosažení klimatické neutrality do roku 2050.

Vzhledem k tomu, že členské státy mají odlišné výchozí pozice a budou v různé míře ovlivněny zelenou transformací, je **zásadní, aby tato transformace byla spravedlivá**. Posílené cíle snížení emisí vztahující se na jednotlivé členské státy jsou založeny na jejich HDP na obyvatele s úpravami zohledňujícími nákladovou efektivnost a specifické vnitrostátní podmínky. Za účelem řešení distribučních a sociálních dopadů transformace mezi členskými státy a v rámci členských států balíček rovněž navrhuje navýšení prostředků v Modernizačním fondu a odvod části příjmů z nového systému ETS pro silniční dopravu a stavebnictví prostřednictvím nového Sociálního klimatického fondu ve prospěch zranitelných domácností, mikropodniků a uživatelů dopravy.

S cílem přizpůsobit se nevyhnutelným dopadům změny klimatu a stát se společností odolnou vůči změně klimatu do roku 2050 přijala Komise v roce 2021 **novou strategii pro přizpůsobení se změně klimatu**¹⁹. Tato strategie vyzývá k inteligentnějšímu, rychlejšímu a systematictějšímu přizpůsobování v zájmu posílení adaptační schopnosti členských států a EU jako celku a minimalizace jejich zranitelnosti vůči dopadům změny klimatu, jakož i k posílení spolupráce s partnerskými zeměmi po celém světě. V říjnu 2021 EU předložila úmluvě UNFCCC své **adaptační sdělení EU**, v němž vyložila ambiciózní cíle EU definované ve strategii EU pro přizpůsobení se změně klimatu a zároveň je doložila na příkladech osvědčených postupů členských států²⁰.

Financování zelené transformace

Zelená transformace bude v nadcházejících letech vyžadovat nebývalé investice do inovací a nových technologií. EU bude podle odhadů potřebovat ve srovnání s obdobím 2011–2020 dodatečné investice ve výši **390 mld. EUR ročně**^{21,22} na splnění svého cíle snížení emisí do roku 2030, tj. společně s částkou **130 mld. EUR ročně**²³ na jiné cíle v oblasti životního prostředí. Za tímto účelem je zapotřebí sladit všechny zdroje financování – veřejné a soukromé, vnitrostátní a mnohostranné. Nový víceletý finanční rámec (VFR), nástroj Next Generation EU (NGEU), regulační a veřejně-soukromé iniciativy a balíček opatření z července 2021 – ty všechny navrhuji významné navýšení prostředků na financování klimatických opatření.

¹⁸ COM(2021) 572 final.

¹⁹ COM(2021) 82 final.

²⁰ <https://unfccc.int/documents/307266>

²¹ SWD(2021) 621 final.

²² Tyto odhady nezahrnují investice, jako jsou změna kvalifikace a prohlubování dovedností pracovní síly; podpora přechodu na trhu práce a restrukturalizace a přímá podpora příjmu pro zranitelné domácnosti.

²³ COM(2020) 456 final.

S cílem pomoci uvolnit soukromé investice²⁴ byla v roce 2021 přijata **obnovená strategie udržitelného financování**²⁵. Za účelem přesměrování soukromého kapitálu přijala Komise **nařízení o taxonomii udržitelného financování**²⁶, které tvoří rámec **taxonomie EU** – klasifikace environmentálně udržitelných hospodářských činností pro společnosti, investory a tvůrce politik. Ve své první části se toto nařízení soustředí na zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně v určitých odvětvích²⁷. Další environmentální a sociální rozměry budou dokončeny v roce 2022. Komise do konce roku 2021 zveřejní zprávu popisující ustanovení, která by se povinně vztahovala na hospodářské činnosti bez významného dopadu na udržitelnost životního prostředí a na hospodářské činnosti, které udržitelnost životního prostředí významně poškozují²⁸. EU nadále pokračuje v práci se svými klíčovými partnery v rámci **mezinárodní platformy pro udržitelné financování**²⁹ na usnadnění přeshraničních udržitelných investic, zejména prostřednictvím potenciální **společné základní taxonomie**. Kromě toho Komise předložila návrh **směrnice o podávání zpráv podniků o udržitelnosti (CSRD)**³⁰, kterou by se změnily stávající požadavky na vykazování nefinančních informací, rozšířila povinnost vykazování na všechny velké společnosti a všechny společnosti kótované na regulovaných trzích, s výjimkou kótovaných mikropodniků, a která počítá s auditem vykazovaných informací. Tím by se významně zlepšila transparentnost.

V EU jsou **průmyslové aliance** součástí souboru nástrojů politik k mobilizaci investic v klíkových odvětvích. Tyto aliance zahrnují Evropskou bateriovou alianci, Evropskou alianci pro čistý vodík a Evropskou alianci pro suroviny.

Na cestě k zelenému a spravedlivému oživení

Od propuknutí pandemie v roce 2020 byla Zelená dohoda pro Evropu ve středu pozornosti EU při navrhování souboru opatření na podporu oživení a dlouhodobého rozpočtu EU (2021–2027). Na základě dohody Evropské rady z minulého roku bude **nejméně 30 % finančních prostředků ve výši 1,8 bilionu EUR z dočasného nástroje na podporu oživení NGEU a rozpočtu na období 2021–2027** použito na politiky a programy související s klimatem, což představuje částku **540 mld. EUR**. Komise bude financovat 30 % nástroje NGEU vydáváním zelených dluhopisů na základ výdajů souvisejících s klimatem v rámci **Nástroje pro oživení a odolnost**. Aby členské státy získaly v roce 2021 podporu z Nástroje pro oživení a odolnost³¹, který je ústředním prvkem nástroje NGEU, musely vypracovat národní plány pro oživení a odolnost, v nichž uvedly, jakým způsobem zamýšlejí využít své vnitrostátní příděly. Tyto plány musí být v souladu s vnitrostátními plány v oblasti klimatu a energetiky, musí splňovat specifický cíl 37 % výdajů souvisejících s klimatem a dodržovat zásadu „významně nepoškozovat“, aby se předešlo jakémukoli negativnímu dopadu na klimatické a

²⁴ „Udržitelným financováním“ se rozumí proces náležitého zohlednění klimatických, environmentálních a sociálních hledisek při investičním rozhodování s výsledným zvýšením investic do dlouhodobějších a udržitelných činností.

²⁵ SWD(2021) 180 final.

²⁶ Nařízení (EU) 2020/852.

²⁷ Nařízení Komise v přenesené pravomoci, kterým se doplňuje nařízení (EU) 2020/852, pokud jde o stanovení technických screeningových kritérií pro určení toho, za jakých podmínek se hospodářská činnost kvalifikuje jako významně přispívající ke zmírňování změny klimatu nebo k přizpůsobování se změně klimatu, a toho, zda tato hospodářská činnost významně nepoškozují některý z dalších environmentálních cílů (C/2021/2800 final).

²⁸ Zpráva vyžadovaná podle čl. 26 odst. 2 nařízení o taxonomii.

²⁹ Tato platforma sdružuje 17 zemí, které se podílejí z více než 55 % na celosvětových emisích skleníkových plynů.

³⁰ COM(2021) 189 final.

³¹ Nařízení (EU) 2021/241.

environmentální cíle³². Členské státy, jejichž národní plány pro oživení a odolnost Komise posuzovala, výše uvedený cíl překročily, neboť na oblast klimatu přidělily 40 % výdajů³³.

Mechanismus pro spravedlivou transformaci byl zřízen proto, aby přechod ke klimaticky neutrální ekonomice probíhal spravedlivě a nikdo nebyl opomenut. Očekává se, že tento nový nástroj zmobilizuje zhruba 55 mld. EUR na zmírnění socioekonomických dopadů klimatické transformace v nejvíce postižených regionech a odvětvích. Členské státy vypracovávají **plány spravedlivé územní transformace**, v nichž jsou určena nejvíce zasažená území a popsán proces jejich transformace. Pro dosažení cílů v oblasti energetiky a klimatu je klíčové, aby investice podporovaly změnu kvalifikace a prohlubování dovedností pracovníků v odvětvích, která jsou transformací nepříznivě zasažena, a usnadňovaly přechody na trhu práce³⁴. Kromě toho byla vytvořena platforma pro spravedlivou transformaci³⁵, která má pomoci regionům závislým na tuhých fosilních palivech a uhlíkově náročných průmyslových odvětvích a poskytnout prostor pro otevřený dialog a výměnu informací.

Zintenzivnění klimatických opatření ze strany měst a občanů

Boj proti změně klimatu je kolektivní odpovědností. Lidé a města v celé EU se do této iniciativy stále více zapojují. V prosinci 2020 Komise spustila **Evropský klimatický pakt**³⁶, aby občané umožnila hrát významnější úlohu při navrhování opatření v oblasti zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně, a zřídila za tímto účelem účinnou platformu. Do července 2021 bylo podáno více než 1 000 žádostí o účast v tomto paktu a více než 500 občanů v něm již působí jako jeho plně aktivní vyslanci³⁷.

Do konce roku 2020 se na 9 000 evropských měst připojilo k **Paktu starostů a primátorů EU**³⁸, v jehož rámci byl přijat kolektivní závazek ke snížení emisí skleníkových plynů o 30 % do roku 2020 a o 47 % do roku 2030 ve srovnání s rokem 2005. V rámci programu pro výzkum a inovace Horizont Evropa Komise rovněž zahajuje **misí „klimaticky neutrální a inteligentní města“**, která má nejméně 100 městům zajistit do roku 2030 klimatickou neutralitu a podpořit experimentování a inovace, zatímco jiné mise – v oblasti přizpůsobení se změně klimatu, oceánů a vnitrozemských vod a zdraví půdy – budou klimatická opatření podporovat prostřednictvím širokého zapojení občanů.

³² Nejsou kupříkladu povoleny investice do fosilních paliv a infrastruktury nebo investice do nových silnic či spalování odpadu.

³³ Vykázané výdaje na Nástroj pro oživení a odolnost jsou odhady, které Komise zpracovala na základě údajů o sledování klimatu zveřejněných v rámci jejích analýz plánů pro oživení a odolnost. Vykazované údaje zahrnují 22 národních plánů pro oživení a odolnost, které Komise posoudila a schválila do 5. října, a uvedená částka se bude měnit v závislosti na počtu posouzených plánů.

³⁴ Přehled vývoje zaměstnanosti a sociální situace v Evropě za rok 2020.

³⁵ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal/just-transition-mechanism/just-transition-platform_cs.

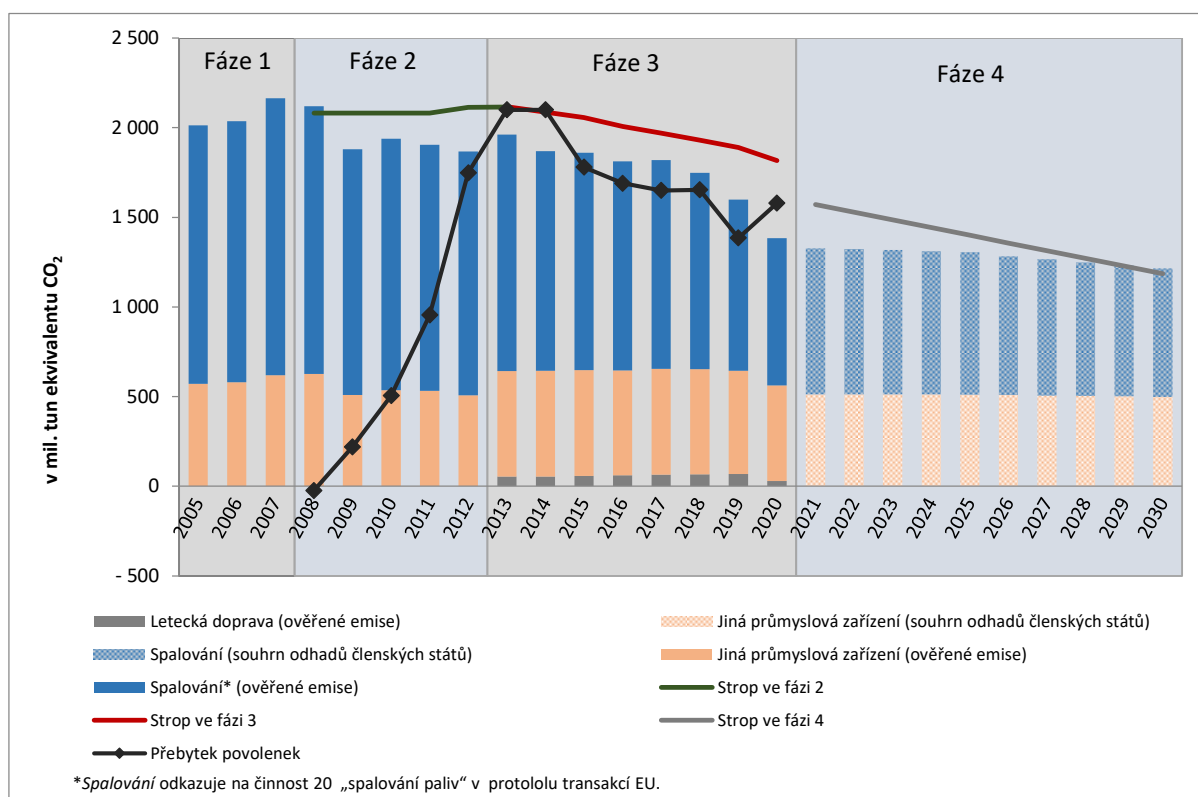
³⁶ https://europa.eu/climate-pact/index_cs.

³⁷ https://europa.eu/climate-pact/ambassadors/meet-our-ambassadors_cs.

³⁸ <https://www.covenantofmayors.eu/about/covenant-initiative/covenant-in-figures.html>.

2. SYSTÉM EU PRO OBCHODOVÁNÍ S EMISEMI

Systém EU pro obchodování s emisemi (ETS)³⁹ v současné době pokrývá zhruba 36 % celkových emisí skleníkových plynů EU z přibližně 9 500 elektráren a výrobních závodů (tj. stacionárních zařízení) a z letů v rámci EHP⁴⁰. Celkem do roku 2020 emise ze stacionárních zařízení v rámci systému EU ETS poklesly již o 43 % oproti roku 2005⁴¹. K tomuto snížení došlo především díky odvětví výroby elektřiny a tepla (–15 %), což odráží jednak dříve identifikované trendy dekarbonizace (jako je přechod z uhlí na výrobu elektřiny ze zemního plynu a nahrazování fosilních paliv obnovitelnými zdroji energie prováděné na základě politik EU a členských států v oblasti energie z obnovitelných zdrojů), jednak v roce 2020 sníženou spotřebu elektřiny v důsledku pandemie. Odhaduje se, že v roce 2020 v důsledku pandemie emise ze stacionárních zařízení poklesly o 11,4 %, zatímco emise z průmyslu zaznamenaly nejvýraznější pokles (–7 %) od začátku fáze 3 systému EU ETS v roce 2013 a v oblasti letecké dopravy došlo k rekordnímu propadu (–63,5 %).

Graf č. 2: Ověřené (historické) emise v rámci systému ETS za období 2005–2020 (v mil. tun ekvivalentu CO₂)⁴², odhady emisí při stávajících opatřeních v období 2021–2030 předložené členskými státy, strop systému ETS ve fázích 2, 3 a 4 a kumulovaný přebytek povolenek v rámci systému ETS v období 2008–2020, včetně Spojeného království (Severní Irsko), Norska a Islandu

V posledních několika letech fáze 3 byl zaznamenán silnější signál o ceně uhlíku. Tak tomu bylo i v letech 2020 a 2021, kdy navzdory obtížné hospodářské situaci v průmyslu a letecké

³⁹ Zahnuje EU-27, Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Severní Irsko. Do roku 2021 zahrnoval Spojené království.

⁴⁰ Zahnuje pouze emise CO₂ z letů v rámci EHP a z odletů do Švýcarska a Spojeného království.

⁴¹ Ověřené emise z registru Unie.

⁴² Vzhledem ke změnám oblasti působnosti systému ETS nejsou časové řady před rokem 2013 jednotné. Tento graf zahrnuje všechny země, které se účastní systému EU ETS v příslušných letech. Strop ve fázi 4 se stávajícím cílem 40 %. Strop pro období 2021–2030 odráží vystoupení Spojeného království.

dopravě v důsledku pandemie zůstala cena uhlíku vysoká z důvodu vysokých cen plynu a proto, že trh předvídal ambicióznější cíle v oblasti klimatu do roku 2030. Ceny uhlíku v roce 2021 vzrostly, což přispělo ke zvýšení velkoobchodních cen elektřiny, avšak v mnohem menší míře než v případě ceny plynu.

Komise každý rok zveřejňuje přebytek povolenek z předchozího roku. V květnu 2021 činil přebytek z roku 2020 zhruba 1,58 mld.⁴³, což je o něco více než v roce 2019 (1,39 mld.), neboť emise se v důsledku pandemie soustavně snižovaly. Na základě stávajícího přebytku se objem dražeb od září 2021 do srpna 2022 sníží o 378 milionů povolenek. První přezkum **rezervy tržní stability**⁴⁴, která je v provozu od roku 2019, ukázal, že splnila svůj cíl spočívající ve snížení historických přebytků a stabilizaci trhu, a to i navzdory snížení emisí v důsledku vypuknutí pandemie COVID-19. Konkrétně to zatím vedlo k příjmu (snížený objem dražeb) téměř 1,1 mld. povolenek a očekává se, že toto číslo v nadcházejících letech poroste.

Pokud jde o **mezinárodní kredity**, tržní analytici na začátku fáze 3 odhadovali, že počet nároků na mezinárodní kredity použitých ve fázích 2 a 3 (2008–2020) by mohl činit přibližně 1,6 mld. V květnu 2021⁴⁵ celkový počet použitých nebo vyměněných kreditů činil zhruba 1,565 mld., což představuje téměř 98 % odhadovaného maxima. Jen ve fázi 3 (2013–2020) bylo vyměněno 506,3 milionu mezinárodních kreditů. Podle ustanovení směrnice o systému EU ETS nesmějí být mezinárodní kredity již používány ke splnění povinností v rámci systému EU ETS ve čtvrtém obchodovací období (2021–2030).

Příjmy z dražeb povolenek na evropském trhu s uhlíkem v roce 2020 nadále rostly z důvodu rostoucí ceny uhlíku. Celkové příjmy získané členskými státy, Spojeným královstvím a zeměmi EHP z dražeb v období od roku 2012 do 30. června 2021 činily téměř 83,5 mld. EUR. Jen za rok 2020 činily celkově získané příjmy 16,5 mld. EUR (EU-27 plus EHP), nebo 19 mld. EUR, zahrneme-li i Spojené království. V prvních šesti měsících roku 2021 příjmy (EU-27 plus EHP) činily téměř 14 mld. EUR⁴⁶.

Opatření v oblasti letecké a námořní dopravy

Emise z mezinárodní letecké dopravy mimo Evropu, tedy z letů přilétajících do zemí EHP a letů odlétajících do jiných zemí, s výjimkou letů do Spojeného království a Švýcarska, nejsou v současnosti v rámci systému EU ETS hodnoceny, a to v souladu s ustanovením o dočasném pozastavení ve směrnici o systému EU ETS.

V roce 2021 EU nadále podporovala provádění výchozí strategie Mezinárodní námořní organizace týkající se snižování emisí skleníkových plynů se zaměřením na krátkodobá opatření. Komise rovněž podepsala memorandum o porozumění pro nové partnerství v rámci Horizontu Evropa, které hodlá investovat až 3,8 mld. EUR do výzkumu a inovací na vývoj a demonstraci proveditelných řešení s nulovými emisemi pro všechny hlavní typy lodí a služby do roku 2030. V červenci 2021 Komise navrhla rozšíření systému EU ETS tak, aby zahrnoval i emise z námořní dopravy, a podporu většího využívání udržitelných alternativních paliv v tomto odvětví.

⁴³ C(2021) 3266 final.

⁴⁴ Příloha 7 pracovního dokumentu útvarů Komise SWD(2021) 601 final.

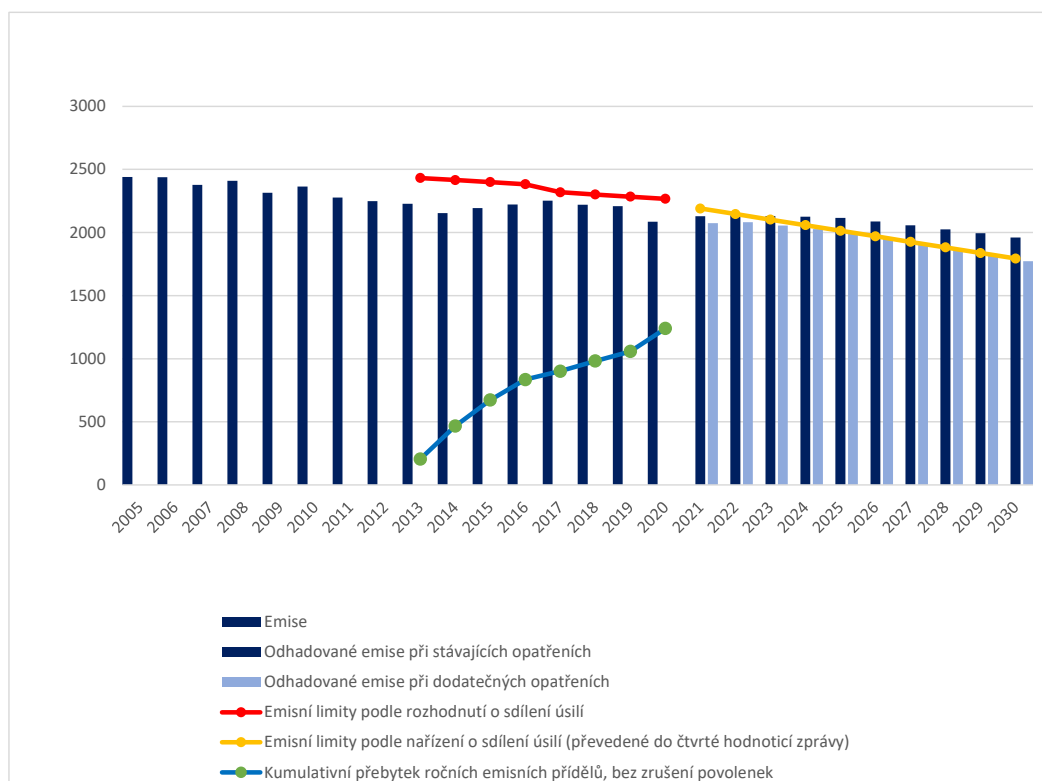
⁴⁵ Výměna mezinárodních kreditů byla možná do konce dubna 2021, tj. do konce cyklu plnění povinností pro rok 2020.

⁴⁶ Všechny částky zahrnují povolenky vydražené pro Inovační fond a Modernizační fond.

3. EMISE V RÁMCI SDÍLENÍ ÚSILÍ

Emise z odvětví, která nejsou zahrnuta do systému ETS, například z dopravy, průmyslu nespádajícího do systému ETS, stavebnictví, zemědělství a odpadového hospodářství, jsou upraveny právními předpisy EU o „sdílení úsilí“. Rozhodnutí o sdílení úsilí stanoví vnitrostátní emisní cíle pro rok 2020 vyjádřené jako procentuální změny oproti úrovním z roku 2005. Stanoví rovněž roční emisní přiděly, které členské státy⁴⁷ musí dodržovat. Podobně i navazující nařízení o sdílení úsilí⁴⁸ stanoví vnitrostátní emisní cíle pro rok 2030 a roční emisní přiděly na období 2021–2030, a to i pro Island a Norsko⁴⁹. Island a Norsko podnikly další kroky k provedení nařízení o sdílení úsilí a obě země již předložily své národní plány Komisi^{50,51}.

Od zavedení systému sdílení emisí v roce 2013 byly celounijní emise každý rok nižší než celková mezní hodnota. Emise v EU-27, na které se vztahuje rozhodnutí o sdílení úsilí, byly v roce 2019 o téměř 11 % nižší než v roce 2005. Cíl pro rok 2020 (–10 %) byl tedy překročen již před propuknutím krize COVID-19 (graf č. 3).

Graf č. 3: Emise v odvětvích, na která se vztahují právní předpisy o sdílení úsilí v období 2005–2030, a roční emisní přiděly, EU-27, Island a Norsko (v mil. tun ekvivalentu CO₂)⁵²

⁴⁷ Podle dohody o vystoupení Spojené království nadále uplatňuje hlavní ustanovení rozhodnutí o sdílení úsilí.

⁴⁸ Nařízení (EU) 2018/842.

⁴⁹ Rozhodnutí Kontrolního úřadu ESVO č. 204/21/KOL ze dne 21. července 2021.

⁵⁰ Prosinec 2019: [Národní plán Norska související s rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 269/2019 ze dne 25. října 2019.](#)

⁵¹ Listopad 2020: [Národní plán Islandu – vydaný v souladu s prohlášením souvisejícím s rozhodnutím Smíšeného výboru EHP č. 269/2019 ze dne 25. října 2019.](#)

⁵² Graf je založen na odhadech vykázaných členskými státy podle nařízení (EU) 2021/1119, které shromáždila a jejichž kvalitu ověřila Evropská agentura pro životní prostředí. Údaje do roku 2020 zahrnují pouze EU-27 a od roku 2021 také Island a Norsko.

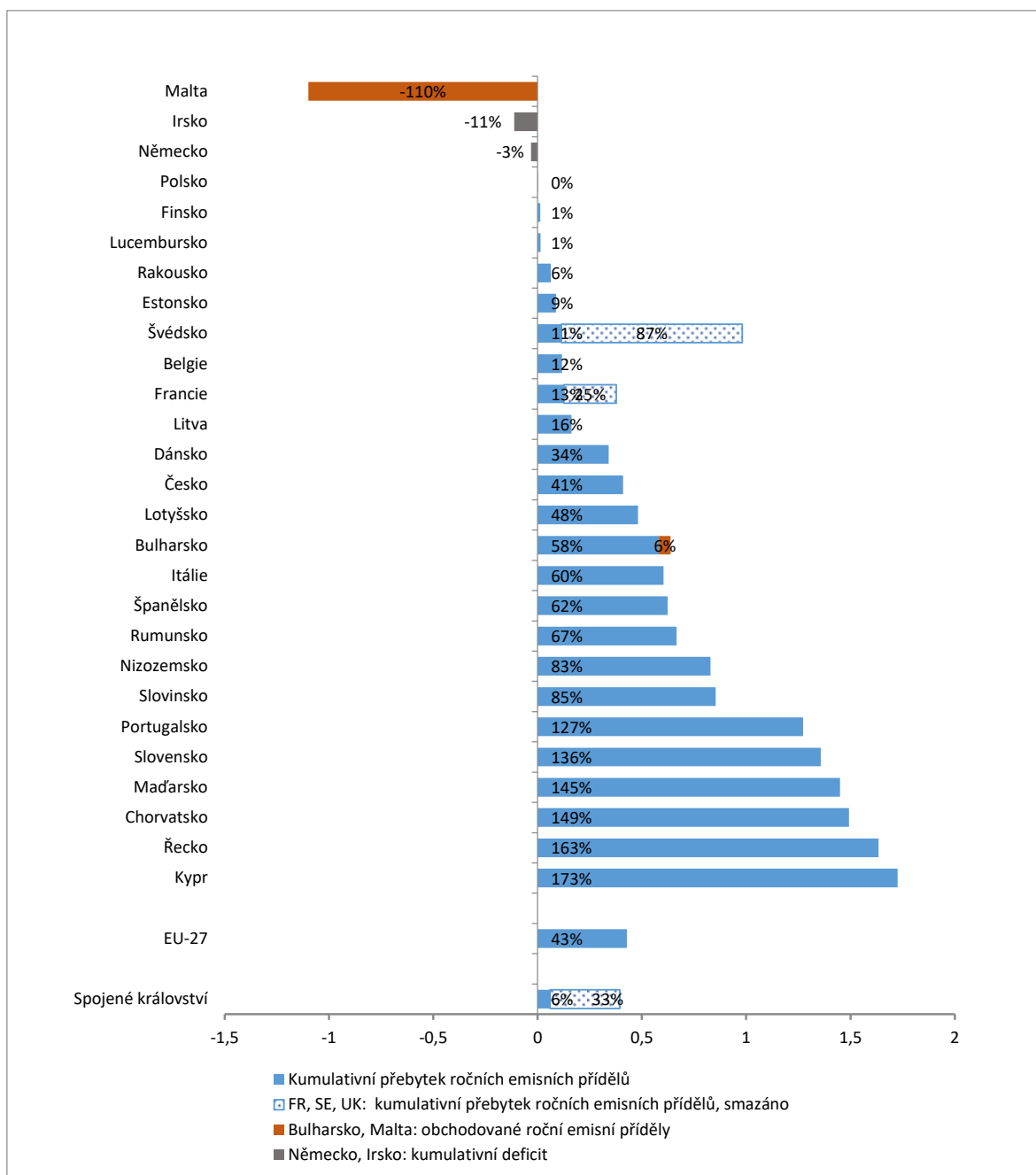
Plnění povinností členských států v rámci sdílení úsilí v období 2013–2020

V období 2013–2018 splnily své povinnosti v rámci sdílení úsilí všechny členské státy. Malta v každém roce tohoto období své roční emisní přiděly překročila, ale deficit pokryla nákupem ročních emisních přidělů od Bulharska. V roce 2018 své roční emisní přiděly překročily rovněž Belgie, Bulharsko, Estonsko, Finsko, Irsko, Kypr, Lucembursko, Německo, Polsko a Rakousko, ale ty mohly použít ušetřené přebytky z předchozích let. Švédsko a Spojené království svůj přebytek ročních emisních přidělů v roce 2018 smazaly, aby posílily ekologickou vyváženost systému⁵³. Všechny ostatní členské státy si přebytek svých přidělů započítaly pro případné využití v dalších letech. Ke splnění povinností v rámci sdílení úsilí nebyly použity žádné mezinárodní kredity z projektů z mechanismu čistého rozvoje nebo společného provádění.

Cyklus plnění povinností pro rok 2019 probíhá. Na základě ročního přezkumu inventury emisí podle rozhodnutí o sdílení úsilí emise Malty překročily její roční emisní přiděly o 22 %, a Malta si proto opět bude muset přiděly dokoupit. Emise v devíti dalších členských státech⁵⁴ překročily roční emisní přiděly pro rok 2019 až o 18 %. S výjimkou Irska a Německa měly tyto země dostatečný přebytek ročních emisních přidělů započítaných z předchozích let. Proxy data z inventury emisí za rok 2020 ukazují, že Bulharsko, Finsko, Irsko, Kypr, Německo a Malta své roční emisní přiděly překročily o hodnotu v rozpětí od 0,4 % (Finsko) po 14 % (Irsko). Členské státy, které nemají započítané přebytky ročních emisních přidělů (Irsko, Německo a Malta), mohou využít mechanismů flexibility v rámci rozhodnutí o sdílení úsilí (kromě započítání a vypůjčení ročních emisních přidělů).

⁵³ Švédsko smazalo 5,8 mil. tun a Spojené království 27,4 mil. tun.

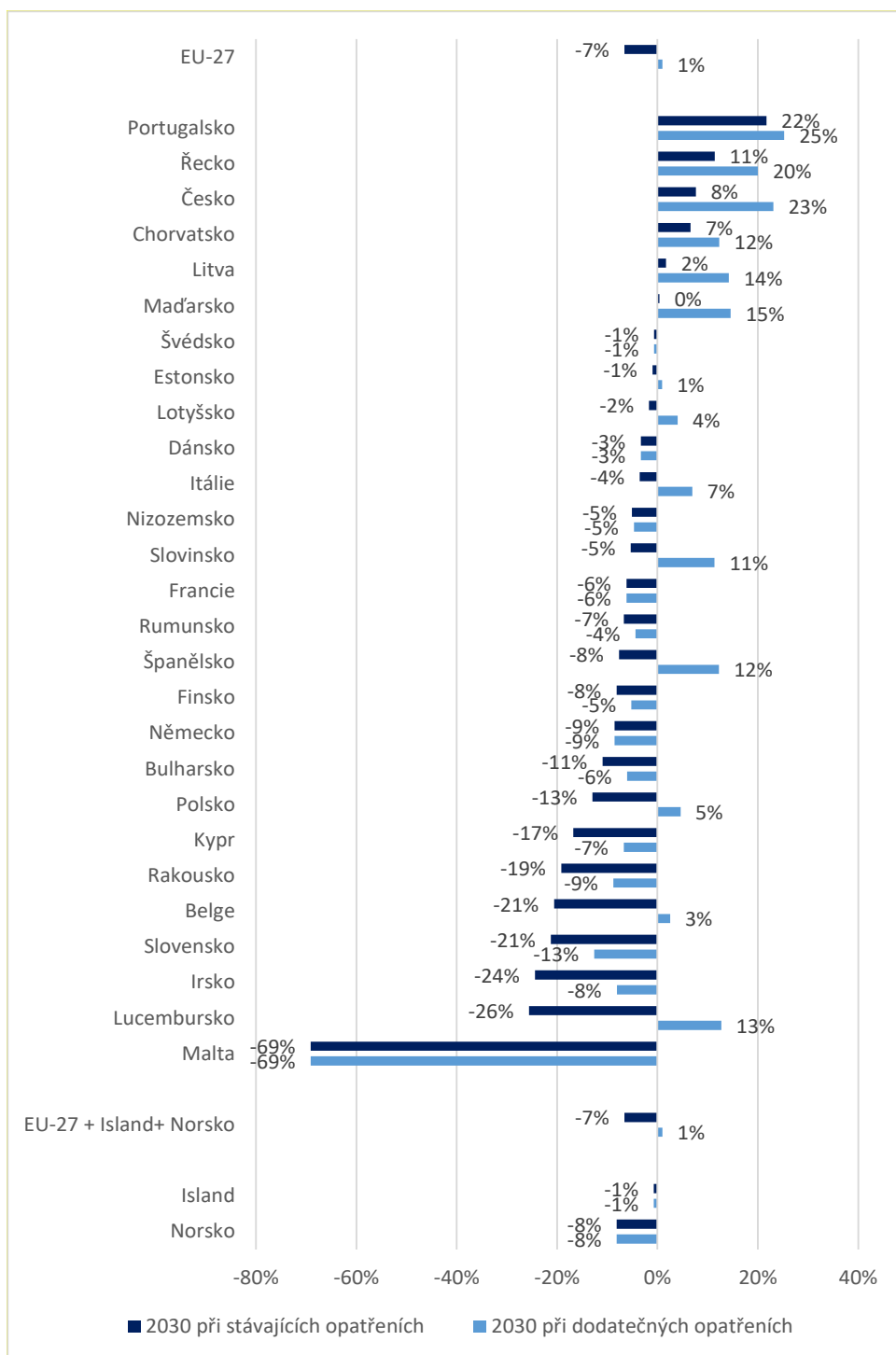
⁵⁴ AT, BE, CY, DE, EE, FI, IE, LU, PL.

Graf č. 4: Kumulativní přebytek ročních emisních přidělů jako procentuální podíl emisí v základním roce 2005 v období 2013–2019 pro EU-27 a Spojené království

Pokrok při plnění cílů v rámci sdílení úsilí stanovených pro rok 2030

Členské státy plánují, přijímají a provádějí politiky a opatření, aby dosáhly svých současných cílů v rámci sdílení úsilí stanovených pro rok 2030 podle nařízení o sdílení úsilí. Při sloučení účinku aktuálně prováděných vnitrostátních politik by EU-27 mohla do roku 2030 snížit emise skleníkových plynů v rámci sdílení úsilí o 22 % ve srovnání s rokem 2005. Tato hodnota je výrazně nižší než současný celkový cíl snížení emisí o 30 % a ambicióznější cíl 40 % navržený v červenci 2021. I v případě, že by byly provedeny všechny dodatečné politiky oznámené členskými státy, by bylo dosaženo pouze cíle 30 %. To podtrhuje silnou a okamžitou potřebu toho, aby členské státy v odvětvích, na něž se sdílení úsilí vztahuje, naplánovaly a provedly další klimatická opatření.

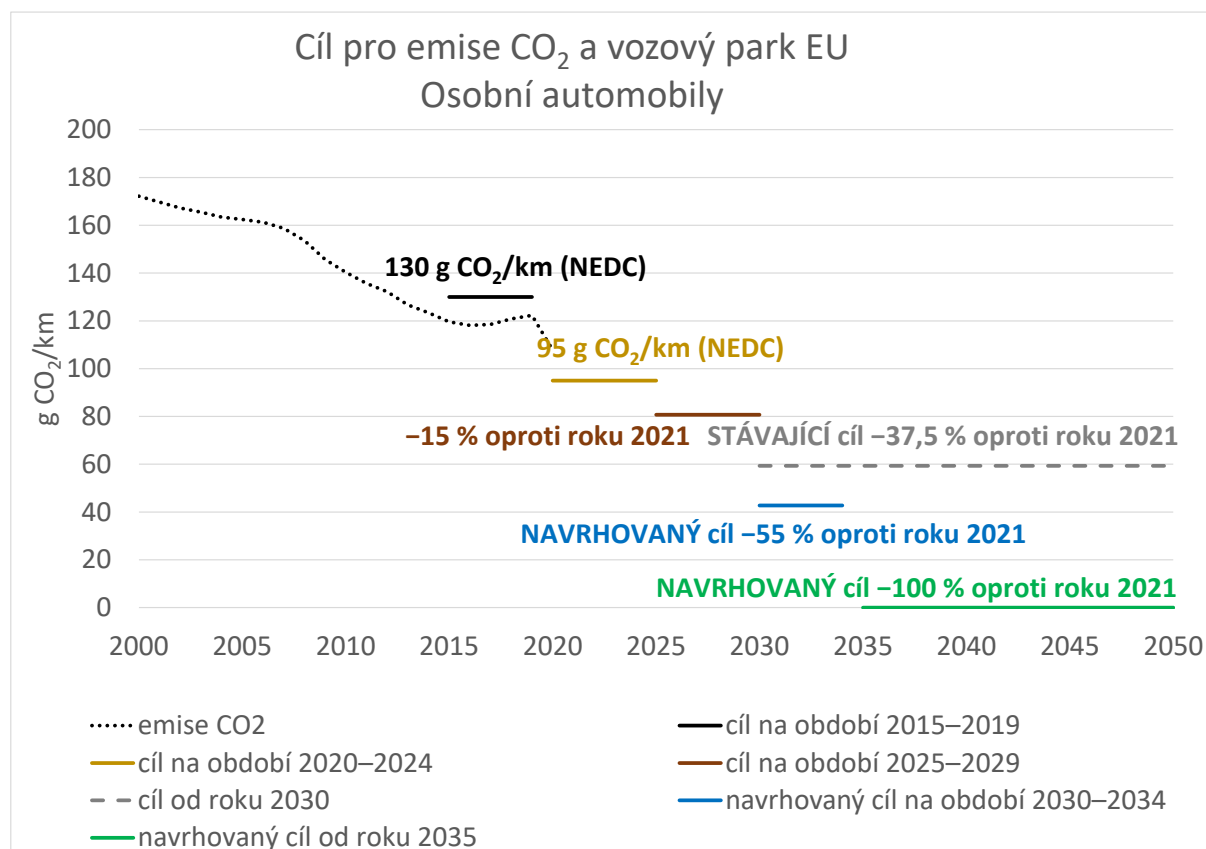
Graf č. 5⁵⁵: Rozdíly mezi cíli podle nařízení o sdílení úsilí pro rok 2030 a odhadovanými emisemi⁵⁶ při stávajících opatřeních a při dodatečných opatřeních jako procentuální podíl emisí v základním roce 2005 pro EU-27, Island a Norsko. Kladné hodnoty naznačují odhadované překročení cílů, záporné hodnoty naznačují, že odhadované cíle splněny nebudou.

⁵⁵ Agregované roční emisní přiděly pro 27 členských států úplně nedosahují současných cílů snížení emisí v rámci sdílení úsilí na úrovni EU vyjádřených v procentech. Podrobnější informace viz pracovní dokument útvarů Komise.

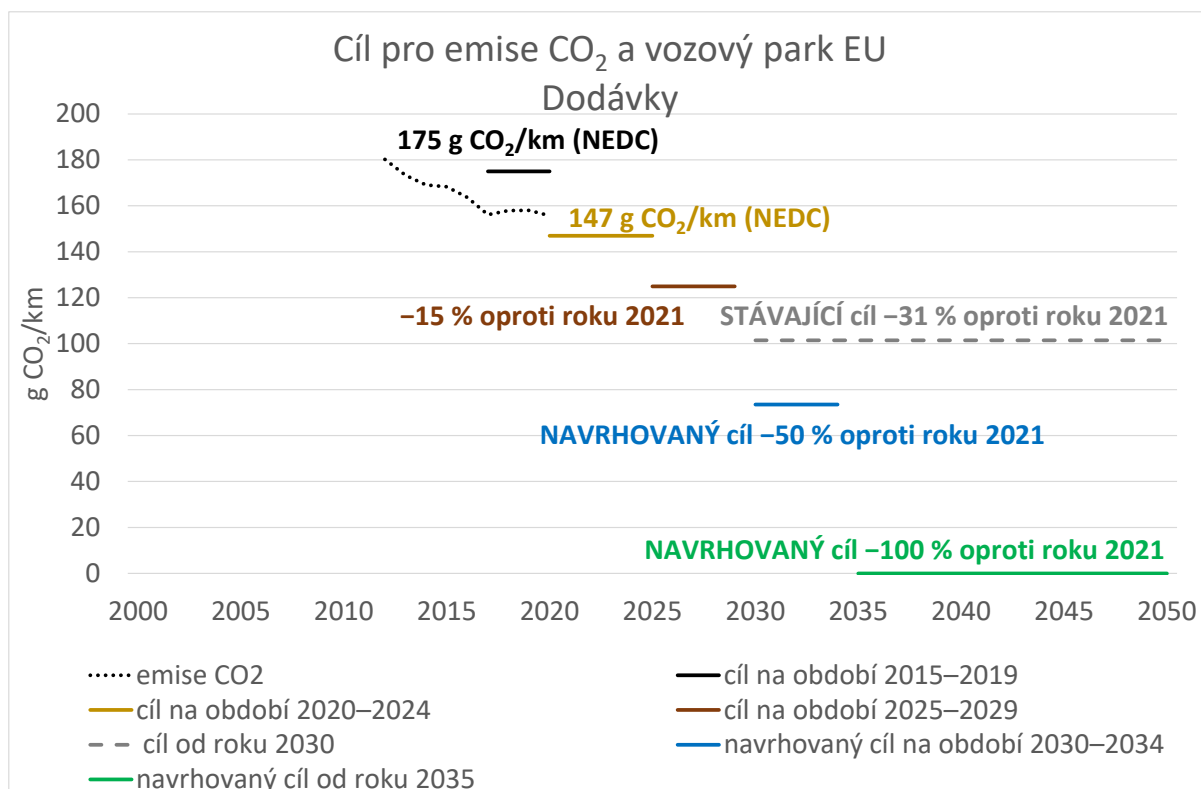
⁵⁶ Chybějící „odhady při dodatečných opatřeních“ a „odhady při stávajících opatřeních“ doplnila Evropská agentura pro životní prostředí. Původní údaje mají odlišnou metriku, která je přibližně korigována konverzí. Rozdíly jsou zde tedy uvedeny pouze pro ilustraci. Podrobnější informace viz pracovní dokument útvarů Komise.

Politiky v klíčových odvětvích

V **odvětví silniční dopravy**, druhém největším zdroji emisí v EU, emise – po poklesu v důsledku finanční krize – v roce 2019 opět dosáhly své úrovně z roku 2005. Očekává se, že se emise po odeznění pandemie zvýší, a bez dodatečných opatření pravděpodobně nedojde k jejich poklesu. Klíčovými faktory pro snižování emisí ze silniční dopravy jsou tak **emisní normy CO₂ pro nové automobily, dodávky a těžká vozidla**. Průměrné emise z nových osobních automobilů klesly ze 122,3 g CO₂/km v roce 2019 na 107,8 g CO₂/km v roce 2020⁵⁷. Jedná se o zdaleka největší roční snížení, k němuž došlo od zavedení emisních norem CO₂ v roce 2010, a to díky postupnému zavedení přísnějšího cíle v oblasti emisí CO₂ pro vozový park EU v roce 2020. Kromě toho uvedené snížení dokazuje účinek cílených opatření na podporu oživení zavedených členskými státy, která motivovala k zavádění vozidel s nulovými a nízkými emisemi a k investicím do dobíjecí infrastruktury. V roce 2020 se počet registrací elektrických vozidel oproti roku 2019 ztrojnásobil (z 3,5 % na více než 11 %, z nichž 6 % tvoří plně elektrická vozidla a 5 % plug-in hybridní elektrická vozidla). V roce 2020 průměrné emise u nových dodávek rovněž klesly na 155,7 g CO₂/km díky přísnějším normám (graf č. 6). Těžká vozidla, jako jsou nákladní vozidla, těžké dodávky, autobusy a autokary, se podílejí přibližně na 30 % celkových emisí CO₂ ze silniční dopravy. Stávající právní předpisy požadují, aby průměrné emise CO₂ ve vozovém parku výrobce nových těžkých nákladních vozidel klesly od roku 2025 o 15 % a od roku 2030 o 30 % ve srovnání s výchozím rokem 2019.

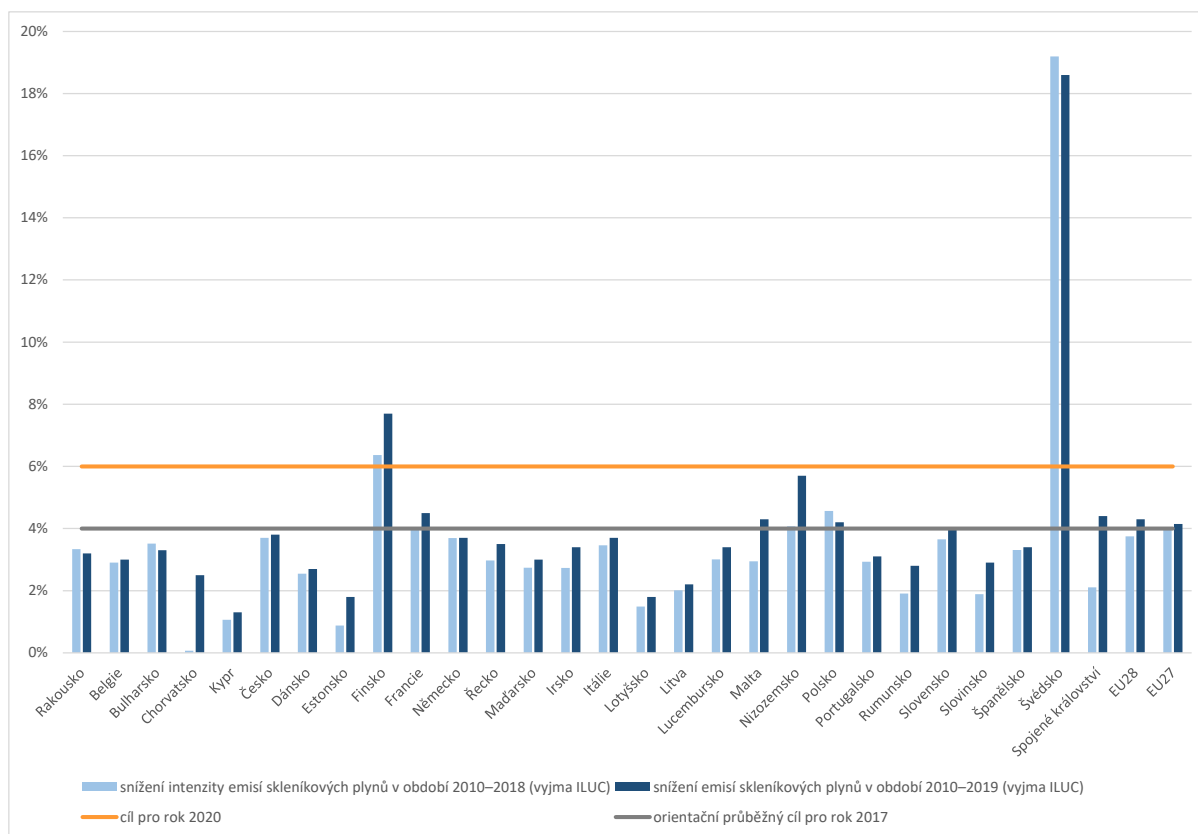
⁵⁷ Předběžné údaje zveřejněné Evropskou agenturou pro životní prostředí.

Graf č. 6: Průměrné emise (g CO₂/km) u nově prodávaných automobilů a dodávek a cíle pro vozový park⁵⁸

Dalším nástrojem využívaným v odvětví dopravy ke snížení emisí je **směrnice o jakosti paliv**, která požaduje, aby byla intenzita emisí skleníkových plynů během životního cyklu paliv snížena do roku 2020 o 6 % ve srovnání s rokem 2010. Průměrná intenzita emisí skleníkových plynů z paliv dodávaných v roce 2019 byla o 4,3 % nižší než v roce 2010 (graf č. 7). Dosažený pokrok se v jednotlivých vykazujících zemích značně liší a téměř všechny členské státy by měly urychleně přijmout další opatření, aby byl cíl stanovený pro rok 2020 splněn. V červenci pak bylo v rámci revize směrnice o obnovitelných zdrojích energie navrženo stanovit cíl snížení intenzity emisí skleníkových plynů na 13 % pro všechny pohonné hmoty do roku 2030. Kromě toho musí členské státy splnit dílčí cíle pro obnovitelná paliva nebiologického původu (2,6 %) a pokročilá biopaliva (2,2 %).

⁵⁸ Cíle na období 2020–2024 se vypočítávají celosvětově harmonizovaným zkušebním postupem pro lehká vozidla (WLTP).

Graf č. 7: Snížení intenzity emisí skleníkových plynů z paliv dosažené dodavateli paliv z EU ve 27 členských státech a ve Spojeném království v období 2010–2019

Fluorované plyny (F-plyny) patří mezi velmi silné skleníkové plyny a jejich emise se započítávají podle rozhodnutí o sdílení úsilí. Od roku 2019 musí EU rovněž splňovat limity spotřeby pro částečně fluorované uhlovodíky stanovené *Montrealským protokolem o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu*. Cílem stávajícího nařízení o F-plynech⁵⁹ je snížit emise podporováním přechodu od F-plynů s vysokým potenciálem globálního oteplování k F-plynům s nízkým potenciálem globálního oteplování. V roce 2020 byl objem F-plynů dodávaných na trh EU snížen ve srovnání s rokem 2015 již o 40 %, pokud je měřen jako potenciální dopad na klima. EU rovněž v roce 2020 vykazovala spotřebu částečně fluorovaných uhlovodíků pohybující se hluboko pod hranicí spotřeby stanovenou *protokolem*. V roce 2021 Komise pokračovala v rozšiřování svého systému monitorování v reálném čase – jednotného portálu EU pro oblast celnictví – s cílem pomoci příslušným orgánům členských států předcházet ilegálnímu dovozu částečně fluorovaných uhlovodíků, na které se nevztahuje režim kvót.

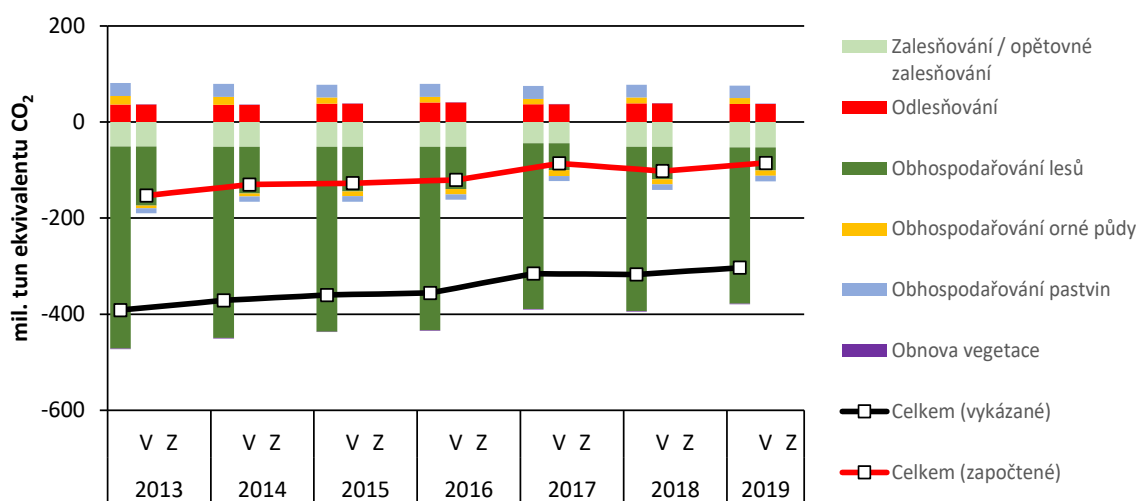
V mnoha případech F-plyny nahradily **látky poškozující ozonovou vrstvu**, které jsou často rovněž velmi silnými skleníkovými plyny. EU spotřebu látek poškozujících ozonovou vrstvu postupně ukončila a úspěšně splnila své závazky v rámci *Montrealského protokolu*. Nicméně vzhledem k tomu, že látky poškozující ozonovou vrstvu mohou být stále používány v případě některých činností, na něž se vztahuje výjimka, je stěžejní i nadále posilovat související politiky.

⁵⁹ Nařízení (EU) 517/2014.

4. VYUŽÍVÁNÍ PŮDY, ZMĚNY VE VYUŽÍVÁNÍ PŮDY A LESNICTVÍ (LULUCF)

Při využívání půdy, změnách ve využívání půdy a v lesnictví (LULUCF) mohou být do ovzduší vypouštěny emise skleníkových plynů, ale emise CO₂ také mohou být z ovzduší pohlcovány. Členské státy EU se zavázaly, že v období 2013 až 2020 zajistí, aby emise skleníkových plynů a pohlcení emisí CO₂ díky dodatečným opatřením byly započítány do jejich cíle pro snížení emisí podle Kjótského protokolu. Od roku 2021 rámec politiky EU v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030 integruje emise a jejich pohlcení v oblasti půdy s využitím souboru účetních pravidel upravených podle Kjótského protokolu.

Nařízení o LULUCF⁶⁰ požaduje, aby každý členský stát zajistil, že započítané emise skleníkových plynů z využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví budou vyváženy přinejmenším rovnocenným ekvivalentem pohlcení CO₂ z atmosféry v období 2021 až 2030 („pravidlo nulového pasivního zůstatku“). Rovněž byly stanoveny referenční úrovně členských států pro lesy na období 2021–2025⁶¹. Na základě podobného postupu přijal Kontrolní úřad ESVO (ESA) tyto úrovně i pro Island a Norsko⁶².

Graf č. 8. Vykázané (V) a předběžně započtené (Z) emise a jejich pohlcení v rámci Kjótského protokolu, druhé kontrolní období, EU-27⁶³

Graf č. 8 zobrazuje snížení propadu „vykázaných“ emisí a jejich pohlcení podle jednotlivých činností v EU za období 2013–2019 s průměrným čistým pohlcením –344,9 mil. tun ekvivalentu CO₂. Při uplatnění zvláštních účetních pravidel pro Kjótský protokol vytvořil „započtený“ zůstatek EU průměrný propad (nebo kredit) –115,0 mil. tun ekvivalentu CO₂. Započtené čisté kredity se snížily z –153,3 na –85,3 mil. tun ekvivalentu CO₂⁶⁴. Tato

⁶⁰ Nařízení (EU) 2018/841.

⁶¹ Nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2021/268 připojené k SWD/2020/0236 final a vědecká analýza (Vizzarri, M., Pilli, R., Korosuo, A. a kol. Setting the forest reference levels in the European Union: overview and challenges. Carbon Balance Manage 16, 23 (2021)).

⁶² Rozhodnutí Kontrolního úřadu ESVO č. 157/20/COL ze dne 16. prosince 2020.

⁶³ Vykázané emise a pohlcení emisí z LULUCF v rámci Kjótského protokolu, které jsou zde zobrazeny, jsou založeny na konkrétních činnostech a nejsou stejné jako vykázané emise a pohlcení emisí z LULUCF na základě jednotlivých zemí v rámci inventury podle úmluvy UNFCCC, jak je uvedeno v grafu č. 1.

⁶⁴ Vzorec časových řad vykázaných emisí a jejich pohlcení v EU se liší od započtených v důsledku použití účetních pravidel, zejména uplatnění horní hranice na kredity ze strany obhospodařování lesů, která představuje 3,5 % celkových emisí skleníkových plynů v základním roce.

množství zahrnují jak „povinné“ činnosti, tj. zalesňování / opětovné zalesňování, odlesňování a obhospodařování lesů, tak činnosti „volitelné“ v rámci Kjótského protokolu⁶⁵.

Hlavním faktorem snížení propadu emisí z LULUCF v EU je snížení vykázaného čistého pohlcení a započtených čistých kreditů ze strany obhospodařování lesů v období 2013–2019⁶⁶. Snížení objemu pohlceného uhlíku je dáno kombinací faktorů, včetně zvýšené poptávky po dřevě (např. v roce 2018 ve Finsku), zvyšující se podíl lesů se dřevem zralým pro těžbu (Estonsko, Lotyšsko) a zvýšený výskyt přírodních škodlivých činitelů, jako je napadení hmyzem (Česko od roku 2015), vichřice (v roce 2019 v Polsku), sucho a lesní požáry (např. v roce 2017 v Itálii a Portugalsku)⁶⁷. Podle předběžných odhadů vytvořených s využitím účetních pravidel pro druhé kontrolní období Kjótského protokolu vykazují Kypr, Finsko a Nizozemsko průměrné čisté debety emisí z LULUCF menší než 1 mil. tun ekvivalentu CO₂ ročně. Pro Česko, Lotyšsko a Slovinsko se předpokládají vyšší úrovně debetu (po řadě 2,6, 2,4 a 3,9 mil. tun ekvivalentu CO₂ ročně).

Aby Komise zvrátila pokles čistého pohlcování emisí z LULUCF, navrhla nový cíl –310 mil. tun ekvivalentu CO₂ pro propad uhlíku v roce 2030 a klimaticky neutrální odvětví využívání půdy, jenž v rámci LULUCF kombinuje čistá pohlcení emisí a emise z hospodářských zvířat a hnojiv v roce 2035⁶⁸.

⁶⁵ DK, DE, IE, ES, IT a PT si vybraly, že do svých zápočtů zahrnou obhospodařování orné půdy; DE, DK, IE, IT a PT si také zvolily obhospodařování pastvin; Rumunsko si vybralo obnovu vegetace.

⁶⁶ Další významné trendy nebo dynamika: čisté pohlcení nebo kredity ze zalesňování / opětovného zalesňování se v roce 2017 snížily o 7 mil. tun ekvivalentu CO₂; čisté emise (kredity) z obhospodařování orné půdy se za sedmileté období snížily (zvýšily) o 5 mil. tun ekvivalentu CO₂.

⁶⁷ Grassi, G., Fiorese, G., Pilli, R., Jonsson, K., Blujdea, V., Korosuo, A., a Vizzarri, M. Brief on the role of the forest-based bioeconomy in mitigating climate change through carbon storage and material substitution. Sanchez Lopez, J., Jasinevičius, G., a Avraamides, M. (eds.), Evropská komise, 2021, JRC124374.

⁶⁸ Ty se zakládají na emisích a pohlcení emisí z LULUCF vykázaných na základě jednotlivých zemí v rámci UNFCCC. Průměrná čistá pohlcení emisí v odvětví LULUCF v EU činila v období 2016–2018 –268 mil. tun ekvivalentu CO₂.

5. PŘÍZPŮSOBNÍ SE ZMĚNĚ KLIMATU

Přizpůsobování se změně klimatu je nyní začleněno do politik EU a do dlouhodobého rozpočtu. Do roku 2020 všechny členské státy přijaly vnitrostátní strategii nebo plán pro přizpůsobování se změně klimatu. Referenčním místem pro poznatky o přizpůsobování se změně klimatu se stala platforma Climate-ADAPT. V roce 2021 Komise přijala svou **novou strategii EU pro přizpůsobení se změně klimatu**⁶⁹, která nastiňuje způsob, jak se připravit na nevyhnutelné dopady změny klimatu a stát se odolnými vůči změně klimatu do roku 2050. Toho má být dosaženo prohloubením a výměnou znalostí (např. prostřednictvím platforem a observatoří EU) a sběrem většího množství kvalitnějších údajů o rizicích a ztrátách souvisejících se změnou klimatu. Tato strategie zdůrazňuje, že by měl být podpořen rozvoj politiky na všech úrovních a ve všech odvětvích, zejména **místní a spravedlivá odolnost**. Zkoumá makrofiskální relevantnost změny klimatu a rizik vyplývajících z přírodních katastrof a podtrhuje význam začlenění odolnosti vůči změně klimatu do vnitrostátních fiskálních rámců. Zdůrazňuje rovněž přírodě blízká řešení.

Řešení pro zajištění rychlejšího přizpůsobení se změně klimatu budou testována a rozšířena prostřednictvím mise programu Horizont Evropa týkající se přizpůsobení se změně klimatu. Cílem této mise je podpořit alespoň 150 regionů a komunit a otestovat přinejmenším 75 projektů typu „deep demonstration“. Přímo relevantní pro opatření v oblasti přizpůsobení jsou rovněž mise programu Horizont Evropa týkající se zdraví půdy, klimaticky neutrálních měst a oceánů a vnitrozemských vod.

První posouzení podávání zpráv o vnitrostátních adaptačních politikách

Od roku 2021 jsou členské státy povinny podávat zprávy o svých vnitrostátních adaptačních politikách⁷⁰. Všechny členské státy již tyto zprávy předložily. Ačkoli je stále předčasné posuzovat aktuální pokrok v provádění, lze si učinit představu o pozorovaných klíčových nebezpečích a budoucích rizicích, na jejichž základě bude možné měřit dosažený pokrok v roce 2023⁷¹.

Mezi nejčastěji pozorovaná akutní nebezpečí v členských státech patří vlny veder a sucha (ve všech zemích), silné srážky (vedoucí k záplavám), vichřice, sesuvy půdy a přírodní požáry (velký počet zemí v každé klimatické zóně⁷²). Nejčastěji pozorovaná chronická nebezpečí zahrnují měnící se teploty, měnící se srážkové modely a druhy srážek (jakož i jejich zvýšenou proměnlivost) a pobřežní erozi. Existují také nebezpečí, která jsou sice nápadná, ale jsou vykazována pouze v konkrétních klimatických zónách: nedostatek vody a degradace a eroze půdy zjevně téměř neexistují na severu; proměnlivost větrných poměrů podle zpráv postihuje především sever a východ; pronikání slané vody představuje problém zejména na jihu. Celkově vykázaly nejvyšší počet nebezpečí Finsko, Francie a Španělsko a nejnižší počet Irsko, Itálie a Lucembursko. Více než 60 % členských států uvedlo, že odvětvími nejvíce dotčenými budoucími riziky souvisejícími se změnou klimatu jsou zdravotnictví, zemědělství a potravinářství, lesnictví, biologická rozmanitost, vodní hospodářství, cestovní ruch a

⁶⁹ COM(2021) 82.

⁷⁰ Článek 29 nařízení (EU) 2018/1999.

⁷¹ Viz podrobnosti v pracovním dokumentu útvarů Komise.

⁷² Seskupení zemí do klimatických zón podle nomenklatury často používané v klimatických posouzeních Evropské agentury pro životní prostředí a Komise: severní (DK, EE, FI, IE, LT, LV, SE), východní (BG, CZ, HU, PL, RO, SK), jižní (CY, EL, ES, HR, IT, MT, PT, SI) a západní (AT, BE, FR, DE, LU, NL).

energetika. Největší počet odvětví dotčených budoucími riziky vykázaly Portugalsko, Španělsko a Švédsko.

6. FINANCOVÁNÍ KLIMATICKÝCH OPATŘENÍ

Začleňování politik v oblasti klimatu do rozpočtu EU

Jak ukazuje kapitola 1, přechod ke klimatické neutralitě a odolnosti vůči změně klimatu vyžaduje významné investice. Na klimatická opatření je přiděleno nejméně **30 %** – doposud nejvyšší podíl – **příštího dlouhodobého rozpočtu EU (2021–2027)** (v období 2014–2020 to bylo jen 20 %). To představuje zhruba 625 mld. EUR ve srovnání s přibližnou částkou 210 mld. EUR v předchozím období. Specifické výdajové programy mají vyšší klimatické cíle (Horizont Evropa – 35 %, Fond soudržnosti – 37 %, SZP – 40 %, Nástroj pro propojení Evropy (CEF) – 60 %, LIFE – 61 %, Fond pro spravedlivou transformaci⁷³ – 100 %), čímž k celkové ambici rozpočtu přispívají ještě větším dílem.

Aby mohly členské státy využívat **723,8 mld. EUR ve formě úvěrů a grantů v rámci Nástroje pro oživení a odolnost**, vypracovaly v roce 2021 plány pro oživení a odolnost. Do těchto plánů spadají iniciativy v oblasti investic a reforem, které mají přidanou hodnotu pro EU jako celek, jako je například rozvoj a využívání obnovitelných zdrojů energie, včetně vodíku, renovace budov a energetická účinnost a zavádění infrastruktury pro alternativní paliva nebo železniční doprava. Specifický cíl 37 % výdajů na klima byl překročen, neboť kombinované investice v oblasti klimatu v rámci 22 posuzovaných plánů pro oživení a odolnost schválených Komisí⁷⁴ dosáhly výše 177 mld. EUR, tj. přibližně 40 % celkových finančních prostředků přidělených z Nástroje pro oživení a odolnost. Zhruba 43 % této částky přidělené na klimatická opatření připadne na energii z obnovitelných zdrojů, sítě a energetickou účinnost a 35 % na udržitelnou dopravu. Plány pro oživení a odolnost tak již mohou pomoci členským státům dosáhnout i ambicióznějších cílů pro rok 2030. Komise začlenila tam, kde to bylo proveditelné, technická screeningová kritéria z oblasti taxonomie EU za účelem sledování výdajů souvisejících s klimatem v rámci Nástroje pro oživení a odolnost a strukturálních fondů. Rámec zelených dluhopisů NGEU⁷⁵ přijatý v září 2021 poskytuje potřebné záruky, že z výnosů budou financovány zelené a klimatické investice v rámci Nástroje pro oživení a odolnost.

Očekává se, že mechanismus pro spravedlivou transformaci zmobilizuje zhruba 55 mld. EUR (2021–2027). Tento mechanismus tvoří tři pilíře:

1. **Fond pro spravedlivou transformaci** – nejméně 25 mld. EUR;
2. **režim pro „spravedlivou transformaci“ v rámci InvestEU** – rozpočtová záruka v rámci InvestEU, která má mobilizovat soukromé investice;
3. **úvěrový nástroj pro veřejný sektor**, který zkombinuje granty ve výši 1,5 mld. EUR z rozpočtu EU s půjčkami Evropské investiční banky (EIB) ve výši 10 mld. EUR, čímž zmobilizuje veřejné investice v přibližné výši 18 mld. EUR.

⁷³ Nařízení (EU) 2021/1056.

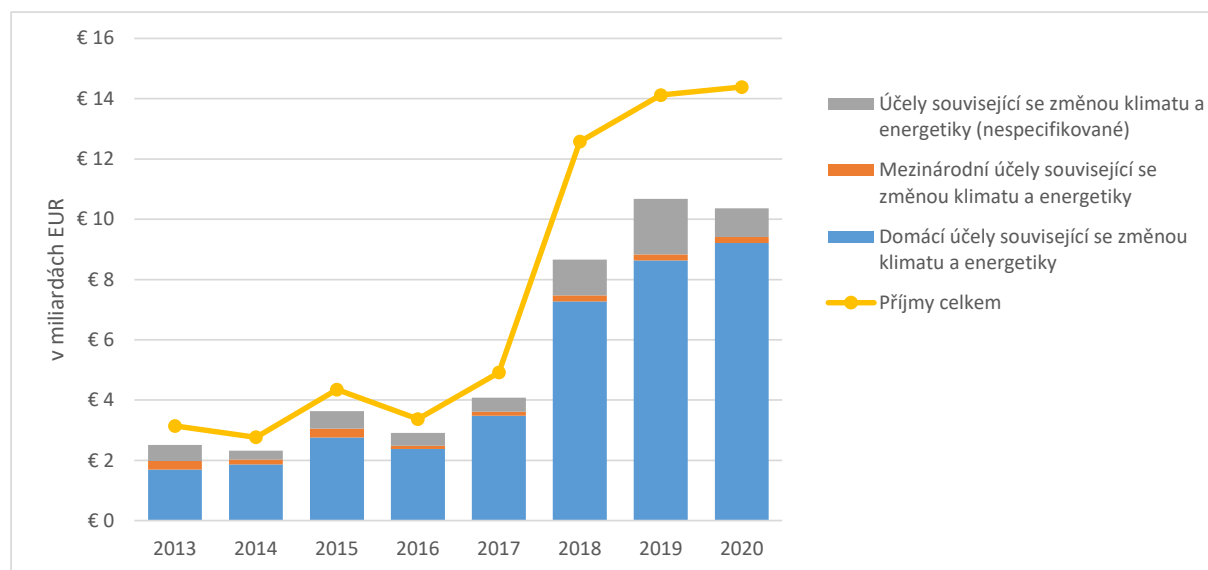
⁷⁴ Pro vysvětlení použité metodiky viz poznámka pod čarou č. 33.

⁷⁵ SWD(2021) 242.

Od roku 2021 budou části různých programů EU, které přispívají k Zelené dohodě pro Evropu, jako je Nástroj pro propojení Evropy, program Horizont Evropa, Inovační fond, program LIFE, úvěrový nástroj v rámci mechanismu pro spravedlivou transformaci atd., spravovány jediným subjektem – Evropskou výkonnou agenturou pro klima, infrastrukturu a životní prostředí (CINEA).

Využívání příjmů z dražeb povolenek v rámci systému EU ETS ze strany členských států

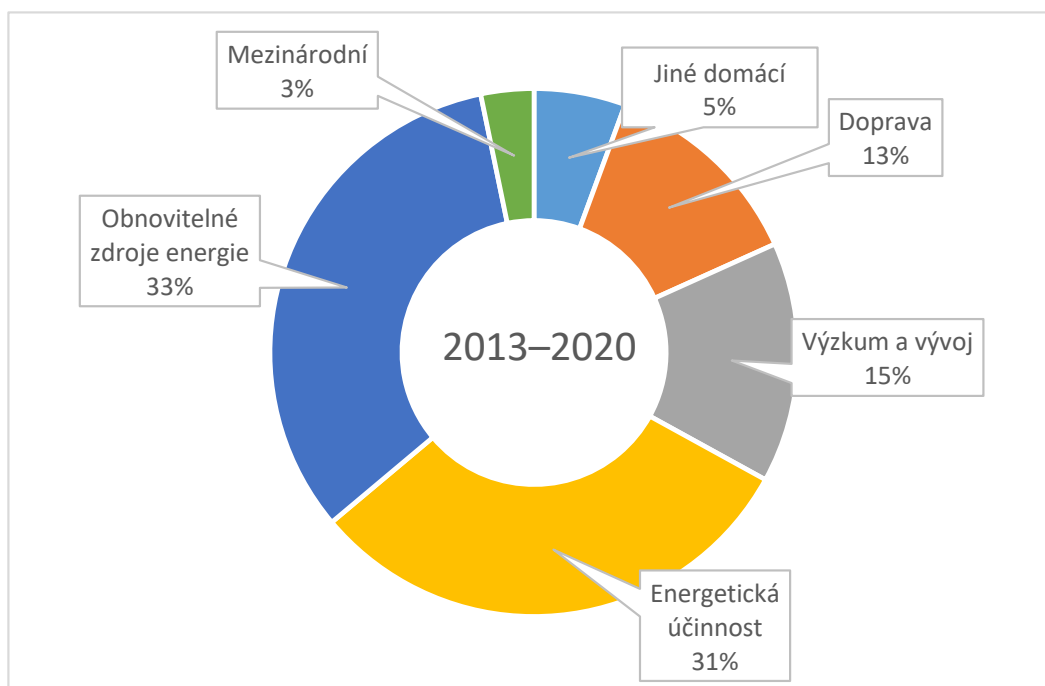
Úměrně k výraznému nárůstu cen uhlíku ve fázi 3 se v EU-27 zvýšily příjmy z dražeb – z 3,1 mld. EUR v roce 2013 na 14,4 mld. EUR v roce 2020. Na základě každoročního vykazování se odhaduje, že 75 % celkových příjmů (56,5 mld. EUR) bylo využito na účely klimatu a energetiky během fáze 3 a 72 % v roce 2020. V praxi členské státy vynakládají v oblasti změny klimatu a energetiky více prostředků, než činí jejich příjmy z dražeb⁷⁶.

Graf č. 9: Příjmy z dražeb a jejich vykázané využití (v mld. EUR), 2013–2020, EU-27

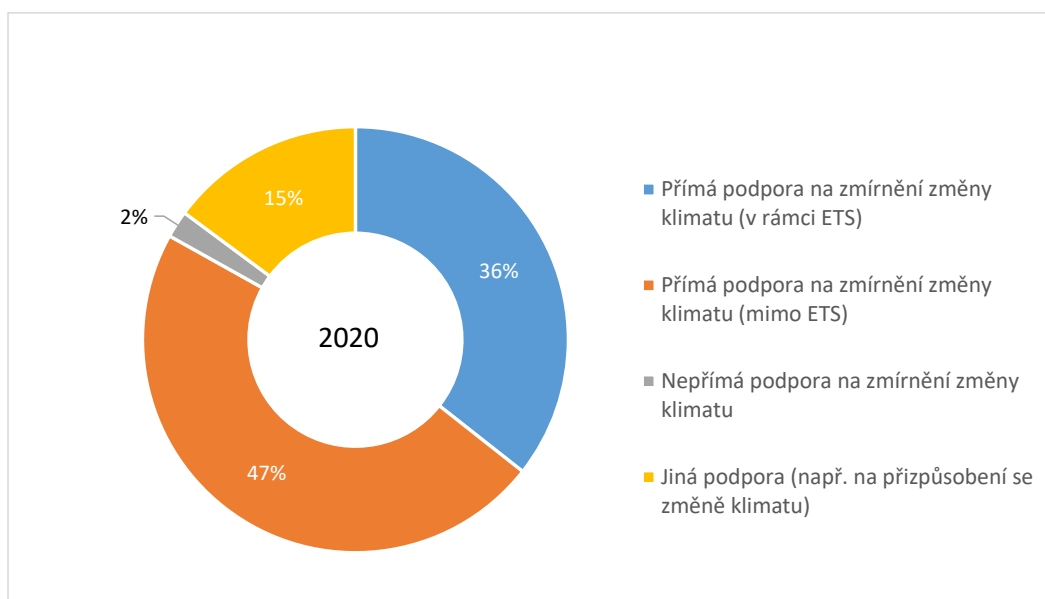
Během fáze 3 byly dodatečné roční příjmy ze zvyšujících se cen uhlíku vynaloženy především na domácí účely, zatímco vykázané roční mezinárodní výdaje byly poměrně stabilní (zhruba 100–200 milionů EUR/rok). Posledně uvedené výdaje směřovaly převážně do rozvojových zemí prostřednictvím mnohostranných fondů a institucí. Graf č. 10 zobrazuje, jakým způsobem byly vykázané využívány od roku 2013.

⁷⁶ Pro přehled příjmů a vykázaných ročních výdajů viz pracovní dokument útvarů Komise.

Graf č. 10: Vykázaný domácí a mezinárodní podíl příjmů vynaložených na změnu klimatu a energetiku, 2013–2020, EU-27

V roce 2020⁷⁷ členské státy vynaložily většinu svých vykázaných příjmů na přímou podporu, konkrétně na zavádění technologií snižujících emise (např. obnovitelné zdroje energie).

Graf č. 11: Vykázaný domácí podíl podle druhu podpory vynaložené na změnu klimatu a energetiku (včetně plánované podpory) v roce 2020, EU-27

Program NER300

Program NER300 je rozsáhlý program financování inovativních nízkouhlíkových energetických demonstračních projektů v EU souvisejících s technologiemi v oblasti energie

⁷⁷ V roce 2020 členské státy poprvé podávaly zprávu o typu podpory využitě na domácí účely, a to podle článku 5 prováděcího nařízení (EU) 2020/1208.

z obnovitelných zdrojů a se zachycováním a ukládáním uhlíku, které je bezpečné pro životní prostředí, na komerční úrovni. Tento program je financován ze zpeněžení 300 milionů emisních povolenek z rezervy pro nové účastníky na trhu v rámci fáze 3 systému ETS. Ve 20 členských státech bylo poskytnuto financování pro celkem 39 projektů, jehož celková výše činila 2,1 mld. EUR. Projekty se nacházejí v různých fázích, avšak 23 z nich bylo staženo vzhledem k problémům spojeným se získáním dostatečného vlastního kapitálu nebo přilákáním dodatečné finanční podpory.

Stažení těchto projektů vedlo k uvolnění částky ve výši téměř 1,5 mld. EUR. Pozměněné rozhodnutí o programu NER300 umožnilo opětovně investovat nevyužité finanční prostředky ve výši 708,7 milionu EUR prostřednictvím stávajících finančních nástrojů. Dalším třem inovativním projektům v oblasti dobíjení a ukládání energie a výroby a distribuce vodíku byly přiděleny finanční zdroje v rámci energetických demonstračních projektů nástroje InnovFin (InnovFin EDP) a dluhového nástroje v rámci Nástroje pro propojení Evropy, které oba spravuje EIB. Zbývající nevyužité prostředky budou přiděleny do Inovačního fondu, do něhož již bylo převedeno 746,6 milionu EUR. To dokazuje, že zavedený mechanismus kombinování zdrojů financování účinně funguje a že výhledově umožní přidělit nevyplacené prostředky v plné míře do konce roku 2022.

Inovační fond

Tento fond je financován z výnosů dražby 450 milionů povolenek v období 2020 až 2030 a případných nevyplacených prostředků z programu NER300. Sdružuje zhruba 25 mld. EUR (při ceně uhlíku 50 EUR/t) do roku 2030 a je jedním z největších světových programů pro komerční demonstraci inovativních nízkouhlíkových technologií v energeticky náročných odvětvích a inovativních technologií v oblasti obnovitelných zdrojů energie, ukládání energie a zachycování, využívání a ukládání CO₂ (CCUS).

V roce 2020 přilákaly první výzvy k podávání návrhů značný zájem společností všech velikostí a z různých odvětví v EU-27, na Islandu a v Norsku. Pokud jde o projekty malého rozsahu, bylo jich vybráno 32 a jejich předkladatelé byli vyzváni k zahájení přípravy grantu v celkové výši 118 milionů EUR. Na základě výzvy k předkládání projektů velkého rozsahu byly předloženy úplné návrhy 66 nejlépe hodnocených projektů (z celkového počtu 311 žádostí) v celkové hodnotě 6 mld. EUR (oproti částce 1 mld. EUR stanovené ve výzvě). Z nich bylo vybráno 15 projektů velkého rozsahu pro financování z pomoci při rozvoji projektů (4 mld. EUR).

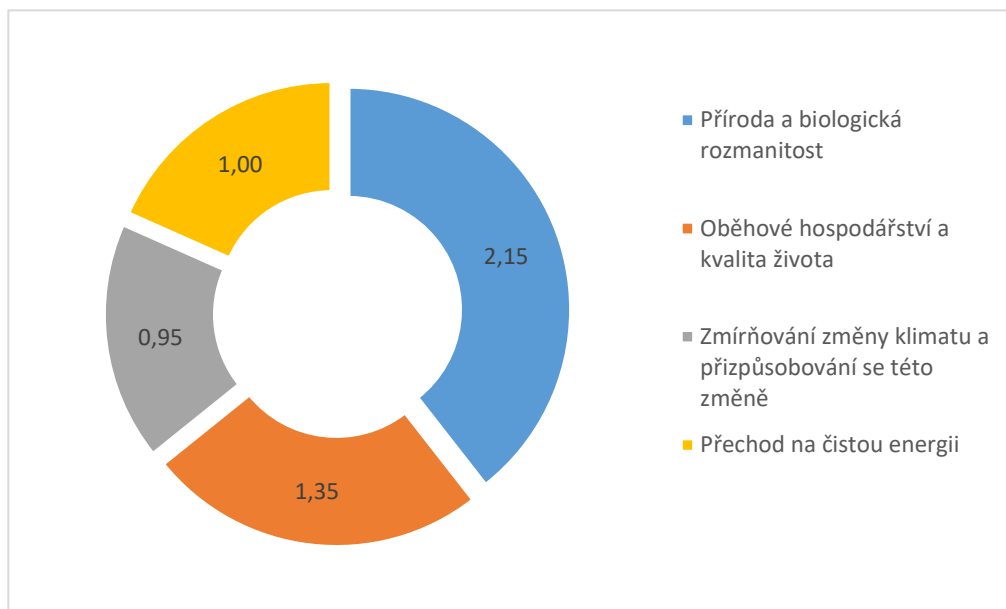
Modernizační fond

Modernizační fond, který je v provozu od roku 2021, je jedním z klíčových nástrojů financování na podporu dekarbonizace v 10 nízkopříjmových členských státech, včetně spravedlivé transformace. Je financován z dražeb více než 640 milionů povolenek v rámci systému ETS (2020–2030), což zahrnuje dobrovolné převody z přijímajících členských států, a sdružuje zhruba 31 mld. EUR (při ceně uhlíku 50 EUR/t) do roku 2030.

V rámci prvního půlročního cyklu vyplacení je v Česku, Maďarsku a Polsku financováno šest víceletých programů s rozpočtem 304 milionů EUR, které jsou zaměřeny na obnovitelné zdroje energie, energetickou účinnost, inteligentní sítě, rozvoj energetické sítě a energetické komunity.

Program LIFE

Program LIFE je nástrojem EU pro financování opatření v oblasti životního prostředí a klimatu, který spolufinancuje projekty s evropskou přidanou hodnotou. Na období 2021–2027 byl jeho rozpočet výrazně navýšen na 5,43 mld. EUR a přerozdělen na čtyři podprogramy:

Graf č. 12: Rozpočtové prostředky na program LIFE v období 2021–2027 (v mld. EUR)

Počet návrhů předložených v souvislosti s výzvami ke klimatickým opatřením v rámci programu LIFE na rok 2020 byl podstatně vyšší než v předchozích letech. Kromě toho nový podprogram „Přechod na čistou energii“ přímo přispívá ke zmírňování změny klimatu a většina projektů v oblasti životního prostředí rovněž nabízí související přínosy v oblasti klimatu.

Nástroj pro technickou podporu

Individualizovaná technická podpora zaměřená na tvorbu a provádění reforem v oblasti klimatu se nadále rozšiřovala, takže téměř jeden ze tří projektů v rámci Nástroje pro technickou podporu na rok 2021 podporuje Zelenou dohodu pro Evropu. Některé členské státy obdržely technickou podporu při vypracovávání národních plánů pro oživení a odolnost, přičemž více než 60 % projektů v rámci Nástroje pro technickou podporu na rok 2021 podpořilo provádění těchto plánů, včetně zásady „významně nepoškozovat“, nebo jejich ekologické složky. V roce 2021 se uskutečnila odborná příprava zaměřená na ekologické sestavování rozpočtu a 17 členských států obdrželo podporu na vypracování plánů spravedlivé územní transformace.

7. MEZINÁRODNÍ KLIMATICKÁ OPATŘENÍ

EU šla nadále příkladem, pokud jde o to, jak dosáhnout klimatické neutrality a odolnosti vůči změně klimatu do roku 2050. V souladu s Pařížskou dohodou zvýšila EU svůj cíl pro rok 2030 a předložila aktualizované vnitrostátně stanovené příspěvky k UNFCCC. Při provádění Pařížské dohody EU spolupracuje s mezinárodními partnery, podporuje a napomáhá dosažení nejvyšších možných ambiciózních cílů a projevuje solidaritu při řešení dopadů změny klimatu. Po EU se zavázalo k dosažení nulových čistých emisí přibližně v polovině století více než 50 dalších zemí, které představují více než polovinu světové ekonomiky, včetně Číny, Spojených států a Japonska. V nedávných měsících zahájila EU nový klimatický dialog s Indií a USA a Zelenou alianci s Japonskem.

Západní Balkán a evropské sousedství

EU nadále podporovala rozvoj dlouhodobých strategií a systémů monitorování, podávání zpráv a ověřování s cílem zlepšit řízení a mobilizovat zdroje jak v zemích usilujících o přistoupení, tak v zemích evropského sousedství.

Na konci roku 2020 se vedoucí představitelé zemí západního Balkánu zavázali k dosažení klimatické neutrality do roku 2050 a ke snížení dotací na fosilní paliva a schválili hospodářský a investiční plán ve výši 9 mld. EUR. Tyto finanční prostředky mohou být použity k mobilizaci 20 mld. EUR prostřednictvím nového záručního nástroje pro západní Balkán. Energetické společenství⁷⁸ zintenzivnilo svou práci na přijetí rámce v oblasti energetiky a klimatu pro rok 2030, plánu dekarbonizace a nařízení o správě energetické unie⁷⁹ a směrnic o obnovitelných zdrojích energie a energetické účinnosti.

Bylo dosaženo významného pokroku v dialogu o klimatických problémech v rámci Unie pro Středomoří, zejména s Marokem a Jordánskem. Země Východního partnerství potvrdily své odhodlání posílit spolupráci a přijaly v roce 2021 hospodářský a investiční plán. Ukrajina zahájila zvláštní dialog s EU v zájmu sladění svých politik a právních předpisů se Zelenou dohodou pro Evropu. EU rovněž podpořila aktualizaci vnitrostátně stanovených příspěvků v případě Moldavska, Gruzie a Arménie prostřednictvím regionálního projektu EU4Climate.

Podpora rozvojových zemí

EU a jejích 27 členských států jsou největším světovým poskytovatelem mezinárodního veřejného financování v oblasti klimatu a významně přispívají k dosažení společného cíle rozvinutých zemí, kterým je poskytovat 100 miliard USD ročně na podporu klimatických opatření v zemích rozvojových. Tento příspěvek se od roku 2013 více než zdvojnásobil a v roce 2019 dosáhl téměř 22 miliard EUR⁸⁰. Iniciativa Globální aliance pro boj proti změně klimatu + například pomohla financovat 80 projektů v oblasti odolnosti vůči změně klimatu a vypracování vnitrostátně stanovených příspěvků v Africe, Asii, Karibiku a Tichomoří.

Cílem strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu z roku 2021 je zvýšit financování na mezinárodní úrovni za účelem vybudování odolnosti vůči změně klimatu a podpory sdílení osvědčených postupů a odborných znalostí a současně podporovat přístupy na nižší než

⁷⁸ Albánie, Bosna a Hercegovina, Kosovo, Severní Makedonie, Gruzie, Moldavsko, Černá Hora, Srbsko a Ukrajina.

⁷⁹ Nařízení (EU) 2018/1999.

⁸⁰ Údaje za rok 2020 se připravují.

celostátní, celostátní a regionální úrovni v partnerských zemích. Globální nástroj technické pomoci byl zahájen v roce 2020, aby pomohl posílit vnitrostátně stanovené příspěvky a podpořit tvorbu a provádění národních adaptačních plánů, pozemkových politik a postupů, strategií snižování rizika katastrof a strategií nízkouhlíkového / klimaticky neutrálního rozvoje. V roce 2021 EU nastínila opatření, která mají dále začlenit dopady změny klimatu a environmentální faktory do politiky humanitární pomoci i humanitární praxe⁸¹.

V neposlední řadě se očekává, že v období 2021–2027 bude v rámci programu Globální Evropa vyčleněno zhruba 28 mld. EUR na klimatická opatření díky sloučení všech programů vnější činnosti EU do jediného nástroje financování. V současnosti probíhá programování činnosti na vnitrostátní, regionální a tematické úrovni, které přednostně zohledňuje otázku změny klimatu například při budování míru a v rámci reakce na krizi.

⁸¹ COM(2021) 110 final.